



Vydavateľstvo  
Spolku slovenských spisovateľov



Edícia Moja klasika





*Janko Král.*

**JANKO KRÁĽ**

**VÝLOMKY**  
**Z DIVNÉHO JANKA**

***VÝBER Z POÉZIE***



Vydavateľstvo  
Spolku slovenských spisovateľov

Epilogue © Pavol Hudík 2005  
Cover design © Hana Kohútová 2005  
© Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov, spol. s r. o., Bratislava  
e-mail: vsss@stonline.sk  
<http://www.vsss.sk>

Realizované s finančnou podporou  
Ministerstva kultúry Slovenskej republiky



VYDAVATEĽSTVO  
SPOLKU SLOVENSKÝCH SPISOVATEĽOV  
spol. s r. o.

Janko Kráľ: Výlomky z Divného Janka  
Výber zostavil, doslov a edičné poznámky napísal Pavol Hudík  
Zodpovedná redaktorka Jana Hudíková  
Obálku s použitím maľby Petra M. Bohúňa a kresby L. Ilečka  
navrhla Hana Kohútová  
Sadzba Anna Chovanová  
Tlač Prima print  
Printed in Slovakia

ISBN 80-8061-203-X

## BÁSNIK JANKO KRÁĽ

... Tomuto básnikovi prišlo zohrať úlohu jedného z oných netrpezlivých speváčikov, ktorí začínajú spievať ešte pred svitaním, keď sa brieždenie dá iba vytušiť, nie však vidieť. Tak prišiel aj on. Naokolo ešte dlhá historická noc národa, noc, ktorá sa neponáhľa, násilne pridržovaná nepriateľsky naklonenou mocou. A len kdesi hlboko vpredu, ako kategória nádeje a sna, nie ako kategória skutočnosti, nesmelo pableskuje čosi, v čom práve jeho oko vytuší brieždenie.

... „Keby ja bol orol vták, vyletel bych nad oblak...“ Autoštylizácia romantického básnika? Nie. Presná definícia postihnutia vlastnej, subjektívnej i kolektívnej skutočnosti. V tom je podstata jankokráľovského paradoxu, ale aj malého zázraku tvorby. Univerzálny duch, človek európskeho formátu, jeden z básnikov európskeho romantizmu so všetkými atribútmi týchto básnikov, intelekt, ktorý má nielen svoju originálnu filozofiu dejín, ale aj kozmogóniu, filozofiu bytia, básnik, o nič nie menej talentovaný a erudovaný než jeho európski spolupútnici, ba ešte navyše, nad nich, nesie v sebe aj nešťastný osud svojho národa a presvedčenie o potrebe revolučnej premeny sveta – tento básnik má na poetické stvárnenie mohutného citového i intelektuálneho náboja k dispozícii spisovný jazyk o dvadsať rokov mladší, než je on sám. Tento jazyk ľudových vrsťtiev bol umelecky vyskúšaný len na formách ľudovej slovesnosti: pieseň, balada, rozprávka, príslovie. Tak vznikol osobitný básnický tvar, ktorý vyznačuje Janka Kráľa z radu ostatných štúrovských básnikov. Básnikov generácie, ktorá vzkriesila národ.

... Prijal národnoobrodeneckú misiu a s ňou súvisiace Herderovo učenie o ľudovej slovesnosti ako o vrchole národného umenia. Jeho balada vyzera ako nápodoba ľudovej balady, jeho lyrika ako ozvena ľudovej piesne.

Jeho návrat od jemu neprirodzených českých básnických počiatkov k slovenskej tvorbe znamená doslova návrat domov a prináša udivujúce výsledky. Je to kvalitatívny skok. Doslova z večera na ráno vyrástol z veršovca básnik... Jeho balada je už malá dráma sveta, v ktorej sa premietne

človekov prometeovský osud, večný, krásny ľudský vzdor voči silám záhuby. A hoci hrdina jeho balady s romantickou konzekvenciou končieva tragicky, ponad jeho zelený hrobček vyklenie autor dovysoka človekovo titanstvo, všefudskú túžbu po čistom, oslobodzujúcom čine. Hrdina jeho balady, nech už akokoľvek v krpcoch a súenkách a s múdom na dohán, stáva sa takto univerzálnou osobnosťou, členom všefudského spoločenstva.

... Tento posun, ostatne, nie je badateľný iba v jeho básnickej tvorbe. Je tu obdivuhodná jednota medzi básňou a životom. Aj v občianskych reláciách vymyká sa zo štúrovského rámca. Hoci je vlastencom, iba táto základňa mu nestačí. V nepokojoch, ktoré otriasali Európou okolo roku 1848, vidí príležitosť nielen pre svoj národ, ale pre poľudštenie celej Európy, pre pád starých systémov. Preto chodí po celom Uhorsku, vyzváňa na dedinských zvonoch, zvolávajúc takto ľudí a prednáša im romanticky plamenné revolučné výzvy. Romantický lyrický hrdina sa takto stretáva s občianskym revolučným buričom v priam renesančnej jednote myšlienky a činu.

Ako jeho gesto naberá rozmach a šírku, tak mu pozvoľna prestáva stačiť ľudová slovesnosť. Začína svoje veľké historické fresky, hľadá zmysel ľudských dejín... Je to odvaha, ktorá z tohto básnika urobila v dejinách slovenskej národnej kultúry bytosť takmer mýtickú: divný Janko.

Spomínaná jednota hlásanej myšlienky a konaného činu bola asi základnou podmienkou jeho básnickej tvorby. Len tak si vieme vysvetliť jeho ďalšie osudy. Osudy v smutných časoch reštaurácie feudalizmu po nevydarených európskych revolúciách, v časoch, keď rotaridesovské zvony vystriedala tóna šibeníc. V tých časoch Janko Kráľ rezignoval nielen ako občan. Rezignoval i na tvorbu. Nechcelo sa mu hovoriť. Akoby mu boli (a oni mu to aj urobili) v desaťmesačnom väzení ostrihali krídla. Ostal z toho všetkého štátny úradník, prekladaný z miesta na miesto. A dožil i umrel tak do stratena, že ani nevieme, kde ležia jeho kosti.

... Ono je to vždy trochu smutné stretnúť sa s nesplneným ľudským snom a z núdze odkladať akt spravodlivosti na budúce. Ale čo robiť? Ľudstvo má viac času než človek.

V každom prípade však dielo tohto revolucionára a básnika, spievajúceho na úsvite národa, zasahovalo do striedania literárnych a občianskych generácií a tam, kde šlo o revolučnú premenu poézie či života, mihla sa vždy jeho pomyselná postava ako živý a stále platný symbol.

Milan Rúfus, 1972



# I. MOJA PIESEŇ

(*život a tvorba v rokoch 1822 – 1844*)

**Milan Rúfus: Matka obloha, matka báseň**

*Jankovi Kráľovi*

*Tam dolu ešte zamknuté. Tu hore už sa svieti.*

*Tlmeno šumí v kotlíku*

*zas nový ľudský deň.*

*Tak chodí matka po dome, kým dospávajú deti  
posledný veršík nad ránom, ten najjasnejší sen.*

*Tam dolu je už zamknuté. Tu hore ešte svietia.  
Dohára v temnej pahrebe zas jeden ľudský deň.*

*Pošepky matka hovorí, pretože spí už dieťa.*

*Po prstoch chodí obloha,*

*pretože spí už zem.*

*Tak veci, tvarom ďaleké, sebe sa podobajú.*

*Žeravým zmyslom tavené sa lejú v jeden kov.*

*Tam dolu ešte zamknuté. Tu hore už si hrajú.  
Svietia si na nás, na spiacich, láskavou myšlienkou.*

## ZO ŽIVOTA A DIELA

- 1822** – narodil sa 24. apríla v Liptovskom Mikuláši v rodine mäsiara a krčmára. Okrem nevlastnej sestry Márie mal ešte troch bratov – Jozefa, Ondreja a Adama. Ľudovú školu vychodil v rodisku.
- 1835** – navštevuje gymnázium v Šajavskom Gemeri.
- 1837** – zapísal sa na štúdium v lýceu v Levoči.
- 1841** – prešiel do lýcea v Kežmarku. Píše prvé verše, ktoré sa nezachovali.
- 1842** – začína študovať na bratislavskom evanjelickom lýceu pod vedením Ľudovíta Štúra, ktorý v tom čase pôsobil ako námestník profesora Juraja Palkoviča. Píše verše, ktoré sa už zachovali; až do jesene 1843 v češtine (**Génius Slovanstva, Smrť Svätopolka, krále Velko-Moravského, Bohdan, Zlomok o boji Rusov s Poliakmi** a iné).

**(O prvotinách písaných po česky)** *V básni Génius Slovanstva chce kriesiť svoju dobu a vyzýva ju do novej epochy. Hovorí, že pre tento svet sa treba obetovať. Zaujala ho história, smrť Svätopluka s pertraktovaním jeho odkazu; podáva ho ako vlastenca. Do tejto historickej básne vliat idey o patriotizme, tak ako sa vytvárali v kruhu bratislavskej mládeže. Ale sú tu aj idey slobody. Podobné myšlienky sú v básni o bojoch Poliakov s Rusmi, ale tiež v básni Bohdan, kde mu ide o boj Slovanov proti germánskym Kvádom.*

*Karol Rosenbaum, 1952*

- 1843** – píše verše po slovensky.
- 1844** – 7. marca odchádza na protest proti odvolaniu Ľudovíta Štúra z Katedry reči a literatúry československej spolu s ďalšími 13 študentmi do Levoče. Cestou sa zastavil v rodnom Liptovskom Mikuláši. Tu zostal s tým, že skúšky si dokončí externe. V jeseni blúdi po stopách Juraja Jánošíka v Malom Honte, na Kokave, v Klenovci i Terchovej. Vzápätí odchádza do Pešti skladať skúšky. Živí sa ako pisár v advokátskej kancelárii.

**(O matke)** – *O jeho živote zostali len sporé zmienky. Traduje sa, že mal až bolestný vzťah k matke. I rukopisná pozostalosť podáva o tom ne jeden doklad. Niektorí tvrdia, že vraj pešo, cez vrchy, krížom z Prešporka sa pustil do Mikuláša, aby uvidel matku, aby sa s ňou objal. No tento večne nespokojný čudák sa rýchlo vrátil naspäť, aby znovu bol hnaný myšlienkami a nespokojnou náturou z miesta na miesto ako ten Kain.*

*Rudo Brtáň, 1933*

• V almanachu Nitra II – v prvej knihe písanej spisovnou slovenčinou – uverejňuje 8 básní: **Zverbovaný, Zabitý, Zakliata panna vo Váhu a divný Janko, Moja pieseň, Pieseň bez mena, Pesnička na kare ku cti zosnulému Jankovi Tomesovi, Vysokourodenému pánovi Ďurkovi Košuthovi a Povest’**. Už v tomto čase patrili medzi najuznávanejších štúrovských básnikov.

## Moja pieseň

Pod jablonkou pávy pásala, tvrdo zaspala,  
tvrdo, tvrdo, tvrdulienko, ako tá skala.  
Nespi, nespi, holubička, ver’ obanuješ,  
sen je krátky, život dlhý, ver’ sa oklameš!

Pod jablonkou pávy pásala, tvrdo zaspala,  
tvrdo, tvrdo, tvrdulienko, ako tá skala,  
očka sivé zažmúrila, jak dve sestričky,  
dobrú noc vám už na večnosť, jasné hviezdičky.  
Ale líčko, ten raj tichý, pávy obstali,  
aby včely a komáre naň nesadali,  
by nemohol mesiac hľadiť, bystrá zornička,  
by nemohlo ťa vídavať slnko, Hanička.  
Obstali ho v štyri strany, ako stojí svet,  
bo takej krásy nebolo nikdy, ani niet.  
Obstali ho jak vojaci na sveta strany,  
aby ani vetrík nehnul poklad neznany.

Pod jablonkou pávy pásala, tvrdo zaspala,  
tvrdo, tvrdo, tvrdulienko, ako tá skala,

spala rôček, tri mesiace aj jeden týždeň,  
Janíček si k nej zabezkal každučičký deň.  
Zabezkal si potajomne ráno, ráničko,  
aby žiaden nepostihnul jeho srdiečko,  
zabezkal si potajomne, keď večer nastal,  
aby lepšie vyliat' mohol ten svoj tichý žiaľ.

Pod jablonkou pávy pásala, tvrdo zaspala,  
tvrdo, tvrdo, tvrdulienko, ako tá skala.  
Spala rôček, dva mesiace a dve hodiny,  
škoda, škoda, preškodička švárnej dievčiny!  
Hodinôčka po polnoci jedna odbila,  
dievčina sa ako vietor zo sna zdurila.  
Očká sivé dva ráz mihnú, sto ráz zaplačú –  
pávy pyšné za potôčkom takto si kráču:  
„Believal sa pekný kvietok, viac sa nebelie,  
bolo v svete potešenie, už ho viacej nie,  
boli v svete štyri svety, už ich viacej nie,  
čo sa stalo, čo nestalo, žiaden nezmyje.  
Kolembal sa pekný javor, viac sa nekníše,  
nech si každý, čo zavinil, sebe pripíše.“

- V básni **Pieseň bez mena** pripodobňuje slovenskú pieseň k osudu siroty. V príležitostných básniach (**Pesnička na kare ku cti zosnulému Jankovi Tomesovi, Vysokourodzenému pánovi Ďurkovi Košuthovi**) zobrazuje konflikty národného života.

## Zverbovaný

Dvanásti na krčme muzikanti hrajú:  
to je svet ako kvet, paholci výskajú.  
V krčme plno ľudu – naprostriedku v tanci  
si pokreskávajú siedmi verbovanci,  
si pokreskávajú, rúčkami tľapkajú  
a na pekných chlapcov zboka zazerajú.  
Janíček, Janíček, s peknou bielou tvárou,

neoddávajú sa medzi tých husárov,  
dajú ti dolomán za tú kabaničku –  
veru ťa zverbujú, na hriešnu dušičku!  
„Dobre je za pecou tam dakomu sedieť,  
neznáte, čo jeden šuhaj musí trpieť.  
Keď žilky ihrajú jak mušky na slnci  
a mysle behajú jak bublinky v hrnci,  
keď šuhaj junácku pesničku si spieva  
a do hory pusteje svoje túžby vlieva,  
z duše a zo srdca tisne sa tajný hlas  
a ešte nedala žiadna skala ohlas;  
ešte nerozišiel spev sa po sihline,  
a už začne hrmieť, durkať po doline.  
Neznáte už, ľudia, ani znať nechcete,  
čo je mladý šuhaj na tom šírom svete.  
Otec ho bičuje, sestra ohovára,  
a milá ho jeho s druhými potvára.  
Ach, mamička moja, keď mas' rada mala,  
k čomus' ma takému do rúk lósu dala!  
Veďs' ma vyložila na tento cudzí svet,  
ako keď zo črepa vyhodia mladý kvet;  
kvet ten, ktorý ľudia dosiaľ nevoňali,  
keď ho chcú vytrhať, načože ho siali!  
Ťažko to, preťažko lúčke bez dáždika,  
sto ráz ale ťažšie, keď moria Janička.  
Keď dáždik neprchá, aspoň rosa vlaščí –  
parobček nič nemá, len za lepším baží.  
Nemá – krem na svete nádeju jedinkú,  
že dakedy bude mať milšiu hodinku.“

Janíček za stolom sedí užialený,  
sedí užialený vo veľkom trápení,  
očička mu plačú – líčka sa mu menia.

„Och, kdeže na svete nájdem potešenia!  
Vari mám ísť nadol tú pšeničku kosiť?  
Čiže mám vojenskú šablíčku si nosiť?  
Kosa sa na skale môže mi polámať.“

Šablička mi bedrá môže poomínať.“

Husári nôžkami ľahko prepletajú.

„To sa, chlapci, to sa, čo ostrôžky majú!

To sa, chlapci, to sa, čo ostrôžky nosia –

nie takí trhani, čo sa dievkam prosia!

Pime, chlapci, pime, čo hneď čo strovíme –

pán kráľ je bohatý, to všetko zaplatí!“

Ostrôžky brnkajú, skleničky cengajú

a komus' na zdravie všetci pripíjajú;

všetci pripíjajú – a rúčku dvíhajú –

„Už si náš, Janíček!“ – radostne volajú –

„Dostaneš šabličku – zelený dolomán,

zvrhneš kabaničku a budeš veľký pán,

budeš sa na koni jak vicišpán nosiť,

a nemusíš sa viac starým babám prosiť!“

Veselo je chlapcom – bystrá hrá muzika,

a matka vo dverách užialená fíká:

„Ťažko som ťa, horko, chlapče, dochovala,

a hľa, čoho som sa, biedna, dočakala!

Nazdávala som sa, budem mať tri svety,

a už aj ten jeden z rúk mojich uletí!

Môžem predať kone, môžem predať voly,

môže hrom hneď udrieť do puste stodoly,

lebo viem, že tním už zarastie priedom,

nesadne si iba ten vrabček na náš dom –

aj to, keď ho najprv druhí došklbajú,

ta pôjde, kde ani tvory nebývajú.

Bude strechu ťubkať, krídelká vystierať,

keď za tebou budem, Janíček, umierať.“

Janík podnapitý ticho pokreskáva,

milá pod oblôčkom svojho oplakáva:

„Škoda, že som ja to pred časom neznala,

bola by sa s tebou ani nemotkala,

ani by nebola veru zazerala,

kadiaľ tvoja nôžka jelenia behala.

Ale by na vráta krížik napísala,

pod krížik tri slová aspoň načiarala:  
Máš, šuhaj, tri cesty a štyri chodníčky,  
choď, kde sa ti páči, len nie do Haničky;  
ale choď chodníčkom ku bystrej vodičke,  
aby si zabudnul o svojej Haničke:  
do vodičky kukni, – je plno rybičiek,  
na svete širokom je viacej dievčičiek.“

Ženy veľmi plačú a chlapci výskajú:

„Dajže, bože, ľuďom biednym, čo nemajú,  
komu treba kone, komu treba voly,  
a komu dievčatko ku boku po vôli;  
frajerečka biela treba frajerovi,  
šablička železná treba junákovi.  
Šablička ligotná ako tá zornička,  
na ňu sa podoprie mocná päšť Janíčka.  
Na ňu sa podoprie a obzrie okolo:  
„Či to má vždy tak byť, ako dosiaľ bolo?“ –

**(O baladách)** *Kráľov „zverbovaný“ Janíčko sa jasne odlišuje od všetkých podobných hrdinov ľudovej poézie. Dramatický nerv jeho príbehu nespočíva v zrážke s nejakým abstraktným morálnym princípom, ani nie je dielom nejakej „náhody“, ale vyplýva z otvoreného konfliktu s reálnym svetom, ktorý Kráľovho hrdinu obklopuje (otec, sestra, milá i celý „cudzí svet“). Do tradičného motivického pôdorysu bol tu vložený konflikt individua s celou spoločnosťou, a to je konflikt s celkom novým obsahom. Aj balada Zakliata panna vo Váhu a divný Janko slúži na vyjadrenie subjektívneho myšlienkového a citového sveta.*

Stanislav Šmatlák, 1999

## **Zakliata panna vo Váhu a divný Janko**

Často blúdím, táram sa cez celý boží deň,  
hľadájuť kolenačky aspoň dáky kameň,  
na ktorý by si oprel boľavú hlavičku

a zadriemal zmorený aspoň len trošičku.  
Ale čo je nemožnô, to ani nehľadaj,  
pokoja mať nemôžeš, všetko kričí: hybaj!  
Odzadu plameň čierny ako rieka tečie,  
spredú ma dač' nasilu temer ľahá, vlečie.  
A ja na zemi ležím, ani palcom kývať  
nevládzem, a musím sa na to všetko dívať.  
Vtedy – v tak biednom stave moja duša letí  
do tých krajov posvätných, tej mojej pamäti,  
a ľahne si pod dáku tam starú svrčinu,  
a zaspí ak' v oleji aspoň za hodinu.

Či neznáte tie kraje, kde v tichej dolinke  
po lúčinkách pastierik blúdi s ovčičkami,  
tými, z ktorých sám pije, pojí ich vodami  
a medzi nimi žije ak' otec v rodinke,  
každičkú zná menovať, každičkú zastáva,  
medzi nimi vyrástol, medzi nimi spáva?  
Či neznáte tie kraje, tie radostné kraje,  
kde dobrí, bystrí chlapič bučky preskakujú,  
v hájičku pod svrčinou kladú si ohníček,  
kúria si pomaličky, nôti im Janíček,  
za pesničkou každičkou jednu zagajdujú:  
či neznáte tie kraje, tie radostné kraje?  
Piesne nemej tam nielo – veselí sú chlapi,  
hneď od zeme zaskočia, hneď lámu kolesá,  
hneď valašky pochytia – zdupnú ako capy,  
a hybaj, idú sa ti najesť dade mäsa!  
Všetci letia na košiar ako dáke vrany:  
„Rež, bača, sto hrmených, tie mastné barany!“  
Trebárs ich je päťdesiat, ako jeden žijú,  
či má jeden groš lebo dva, to všetci prepijú.  
Všetci sú za jedného, hoc' aj v akom kríži;  
aknáhle len jednému dáky čert ublíži,  
každý skočí – na seba cedilo zahodí,  
dva nože cifrované do opaska vhodí,



mrie za brata, vezmúc si valašôčku svoju:  
za takých dobrých chapcov dal by dušu moju!  
Či neznáte ten tichý kraj, kde večer mamičku  
deti prosia o jednu národnú pesničku,  
lebo o dáku hádku a o dáku povesť;  
že nebudú radšej, vraj, na ráno pýtať jesť,  
že nebudú záškodné, nebudú šantúvať,  
že budú mamičku napotom počúvať,  
aby len povedala – deti, chlapani všetci,  
na múrik vyskákajú tam okolo peci,  
mamička medzi nimi pradúc im rozpráva;  
a aby boli dobré, naučenia dáva:  
že jestli im dač' káže, hneď urobiť majú,  
vraj: bobo a vlkolak zlé deti lapajú! –  
V tom kraji tak detinskom, v tak milom tom kraji,  
že už hádam nebude lepšie ani v raji,  
v tom kraji tam pri Váhu, kde milá rovinka,  
býva v jednom domčeku úprimná rodinka.  
Dobry mužík s ženičkou vo večnom pokoji  
žijú ak' dve halúzky v háji obidvoji,  
vietor keď ich pokníše, ale ich nezláme –  
takéto my manželstvá mešťania neznáme.  
Majú syna jedného, v ňom všetko skladajú,  
dobreže doňho duše svoje nevlievajú;  
to, čo sami nemajú, by mu vďačne dali,  
dobreže ho na rukách nenosia od maly.  
Nedbali by, čo by bol vždy len chlapček malý,  
by takého znachora vždy k srdcu tiskali.  
Synček je veľmi divný, nikdy nie veselý,  
hrdý, ukrutný, divý, hockde ta ísť smelý;  
nikoho si neváži, nikomu nedvojí,  
v ľudoch lásky nehľadá, hnevu sa nebojí;  
ľudia ho nenávidia, on sa chce vypomstiť,  
jemu všetko jedno je: dneska či zajtra hniť.  
Otec ho ako koňa mláti od malička,  
s plačom ho napomína biednučká mamička;

ale čo sám archanjel prvší z neba stúpi,  
ver' Janík ani tomu na krok neustúpi.  
Kamarátstva netrpí, na sebe prestáva,  
samotný na nábreží on Váhu sedáva:  
často keď s koňmi idú za rána bieleho,  
ešte ho tam vídajú, chudáka, smutného.

Vstúpenie je – zvonov hlas na veriach volá,  
hrnú sa ako včely z dedín do kostola;  
starí, mladí pred Božou Matičkou kľakajú,  
a pátričky, vzdychajúc k Bohu, preberajú.  
Kto by bol taký planý v tú svätú hodinu,  
že by nešiel slúžiť svätým, Hospodinu!  
Sám Janík tam na Váhu chodí zarmútený,  
ani v nedeľných hábách nie je oblečený,  
v čiernom dlhom kepeni ako havran dáky  
po chodníčkoch, priekopách stúpa haky-baky.  
Tmí sa. Pomedzi tŕne nad Váhom na skalu  
vyjde, obzrie sa – dobre nezájde od žiaľu,  
zaplače – ale ticho v bôľnej duši jeho –  
a padne na čiernu zem od žiaľu veľkého.  
Zmrklo sa. Prišiel domov, sadol si k večeri,  
nepovedal slovíčka tej svojej materi,  
nedal sestričkám slova, ani strýčikovi,  
ba ani šedivému svojmu tatuškovi.  
Od stola chudobného všetci povstávali,  
Bohu všemohúcemu všetci ďakovali,  
on ale strhol klobúk, nevravel nikomu,  
dverami zahrmotil a odišiel z domu.  
Bohzná, kde ísť zamýšľa! Popod vŕby ide,  
až tam v poli samotný ku priekope príde;  
priekopu tú preskočí, vôkol sa obzerá,  
a zas ďalej širokým poľom sa poberá.  
Po horách, po dolinách rozišli sa mraky,  
zastreli tiché háje temnými hábami,  
zmizli lúčky zelené medzi dolinami,

len vrchy tak sa zdajú ak' dáke zázraky,  
ako dáki kriedlastí, čiernoperí vtáci,  
ako dáki obrovia na stráži stojaci.  
Mesiačka niet na nebi – beda je s hviezdami –  
ktozná, dokiaľ tam budú za tými chmárami! –  
Pole ak' jedna čierna šatka pamuková,  
ktorú nosí za mužom osirelá vdova,  
do ktorej si tvár kryje od žiaľu veľkého,  
a nocou plakať chodí ku hrobu milého:  
mesiac na ňu nesvieti, slniečko nehreje,  
a nemá viac na svete krem jednej nádeje.  
Janík potichu kráča bez cesty, chodníka,  
po jamách po dolinkách, pomedzi suhlinu,  
sto ráz potkne sa na peň, na dáku skalinu,  
padne, chudák, zas vstane a ďalej pomyká,  
sto ráz mu hustô krovie zastavuje nohu:  
Buď ako buď, len pôjdem, poručenobohu.  
Čo tie psy tak okolo košiara štekajú?  
Prečo tie ovce tak sa v košiari zdúrajú?  
Či planého človeka, či vlka zvetrili,  
že sa tak z ležoviska ak' vietor zdurili?  
Čo tie psy za košiarom tak behajúc vyjú  
a chvosty medzi nohy gundžovitě kryjú?  
Čo tie ovce tak čudne ak' deti zbľáčali,  
striasli sa a do hŕby utekať začali?  
Čo tie psy vyť prestali, a ako k otcovým,  
trasúc sa strachom, k nohám tisnú sa bačovým?

Na doline v šírom poli,  
na tichej vodičke,  
povedajú starí ľudia  
o zakliatej paničke.  
A vraj práve na Vstúpenie,  
keď odíde preč stríg zhon  
a keď tanec držia čerti,  
tá panna vychádza von.

Ktorý šuhaj sa v to vezme  
šaty naopak si vziať  
a doprostred Váhu skočiť,  
že ju môže hneď odkliať.

A ten potom čokoľvek chce,  
či to striebra, či zlata,  
to mu všetko hneď vyplatí  
tá panna už odkliata.

Vídajú ju o polnoci  
koniari a voliari,  
a tí ktorí nocou blúďa,  
hajčovia a poštári.

O tom si prisahať budú,  
ak' v šatách dlhých bielych,  
na skale černistej plačúc,  
kývala palcom na nich.

Hneď ako päšť, hneď ak' veža,  
ak' k sebe ich volala,  
a tí hybaj! jarky, poľom,  
vraj že ich naháňala.

A čo viacej: už aj taká  
sa vrava roztrúsila,  
že aj do dediny chodí,  
že vartáša dusila.

Preto taký po okolných  
dedinách je veľký strach,  
že by žiaden von neišiel,  
čo by hneďky horel dach.

Všetci na pec posadajú,

čušiack ako myš v diere,  
len si dačo ťuchne v izbe,  
kuk – či ich dač' neberie.

Paholok, čo kone zdochnú,  
čo ho gazda zabije –  
ani na krok – a radšej sa  
predkom v krčme opije.

A poštár, čo ho hneď zajtra  
pán ako psa von pohne,  
a nemá sa kde utúliť,  
ani sa len nepohne.

Lebo hoc'aj i najlepšie  
sa u bohatých žije,  
hej, ale na hriešnu dušu,  
ver' aj strach nedobryj je! –

Jedenásť bilo – tri štvrté sú preč,  
dvanásť sa blíží pomaly:  
voda sa búcha ako o múry  
do brehov pustých, na skaly.

Na vodách temných kláty tak hádže  
ako na ceste vietor prach,  
voda ak' mlieko, ak' sneh keď sype  
kúrnava po šírych poliach.

Voda sa búri, vetrisko skučí –  
a na poli zem dudneje,  
mesiac preletí mračná ak' hory,  
na vody búrne sa smeje.

Peny sa iskria v svetle mesiaca,  
z pien lecikedy dač' kukne,

zahviždiac strašný na vrbach vietor  
peny ako prach rozfúkne.

Na vode šírej dač' tak ak' klepec  
krútiac sa, mechriac sa pláva:  
ľafa, veď je to ak' koničatko –  
veď je to človečia hlava!

Tvár voda myje, vlnka oblieva,  
a vlasy dlhé skrývajú,  
ktoré tak ako husacô peria,  
keď je víchrica, lietajú.

Bože! Prebože! Kto to zahynul?  
Či ten, ktorého svet už viac  
netešil a chcel strašne dokončiť,  
do vody šírej sa hodiac?

Či dáky pltník, ustatý celkom,  
zašiel s búrnymi vlnami?  
Ale nie – kukni, veď sa to hýbe,  
veď sa rozháňa rukami!

Pomedzi vlasy jej kamsi-tamsi  
oči dve sivé strihajú –  
čo je to za chvost tam na tom konci?  
vari ho ryby drmajú!

Ľafa, veď je to len po pás človek,  
odpoly ryba chlpatá –  
na hriešnu dušu, ak sa nemýlim:  
je to tá panna zakliata.

Dvanásta bije v diaľke hodina,  
mesiac na vodu zasvietil,

naprostred Váhu na čiernej skale,  
pannu zakliatu osvietil.

Taká ak' stena v zväťanom zámku,  
oči ak' okná sa zdajú,  
z ktorých ak' hviezdy slzy blyštiace  
do vody temnej ffrkajú.

Tam zapadajú tie svetlá božie –  
junák za nimi omdlieva,  
ale nádeja omdlenú dušu  
rosou života polieva.

Junák na holé kľakne kolená,  
zaspieva Bohu pesničku –  
krížom sa žehná, na nebo pozrie  
a bozká čiernu zemičku.

Ešte sa krížom tri ráz' prežehná,  
pobozká krížik, pátričky –  
vtom „Ameň“ povie a z brehov  
hodí sa do vzbúrenej vodičky.

Čľup – voda berie, pred sebou hynie,  
mladého Janka zakryje  
a do samého bieleho rána  
vlnami hučí a vyje.

Za slnka pastierik ide dolinôčkou,  
ide dolinôčkou s trúchlou novinôčkou.  
Naprostred dediny žalostne zatrúbil  
a ľudí k žalosti z pekných snov pobudil.  
„... Čo ti je tej trúbe, jaj, pre Hospodina?“  
Nastala, nastala nešťastná hodina.  
Na poli širokom u Váhu bystrého